24-мĕш çул тухать. Хакĕ 15 пус.

Пĕтĕм тĕнчери пролетарисем, пĕрлешĕр!

1941
НОЯБРЬ
19
ЮНКУН
273 (5988) №

Чăваш Коммуни

ВКП(б) ОБКОМĔПЕ
ШУПАШКАР ХУЛА КОМИТЕЧĔН,
ЧАССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕЧĔН
ТАТА ШУПАШКАР ХУЛА СОВЕЧĔН
ХАÇАЧĔ.

СССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТ ПРЕЗИДИУМĔН

УКАЗĔ

Саккăрмĕш гвардейски стрелковăй дивизине Хĕрлĕ ялав орденĕпе наградăласси çинчен

Нимĕç захватчикĕсене хирĕç пыракан кĕрешӳ фронтĕнче Командованин боевой заданийĕсене кăтартуллăн пурнăçа кĕртнĕшĕн тата çак ĕçре паттăрлăхпа хăюлăх кăтартнăшăн **саккăрмĕш гвардейски стрелковăй дивизине Хĕрлĕ Ялав** орденĕпе наградăлас.

СССР Верховный Совет Президиумĕн Председателĕ М. КАЛИНИН.

СССР Верховный Совет Президиумĕн Секретарĕ А. ГОРКИН.

1941 çулти ноябрĕн 17-мĕш.

И. Т. Коровникова генерал-майорăн званине парасси çинчен

ССР Союзĕн Халăх Комиссарĕсен Совечĕ йышăннă

ПОСТАНОВЛЕНИ

ССР Союзĕн Халăх Комиссарĕсен Совечĕ **çапла йышăнать:**
Иван Терентьевич **КОРОВНИКОВА** генерал-майорăн званине парас

СССР Халăх Комиссарĕсен Совечĕн Председателĕ И. СТАЛИН.

СССР Совнаркомĕн Ĕçĕсен Управляющийĕ Я. ЧАДАЕВ.

Мускав, Кремль.
1941 çулти ноябрĕн 17-мĕш.

Оборона Халăх Комиссариатĕнче

100, 127, 153, 161, 64, 107, 120 тата 316-мĕш стрелковăй дивизисен ячĕсене, Мускаври мотострелковăй пĕрремĕш дивизин ятне улăштарса гвардейски дивизисен ятне парасси çинчен

Пирĕн Советлă тăван çĕршывăн фашистла Германин гитлерла йыткĕтĕвĕсене хирĕç пулнă нумай çапăçусенче 100, 127, 153, 161, 107, 120, 64 тата 316-мĕш стрелковăй дивизисем, Мускаври мотострелковăй пĕрремĕш дивизи хăюллă та паттăр пулнине, дисциплинăллă та организованно пулнине кăтартса пачĕç. Çапăçусен йывăр условийĕсенче çав дивизисем нимĕçсен фашистла войскисене питех те пысăк çухатусем кӳнĕ, вĕсене каялла тартнă, вĕсене хăратса ӳкернĕ.

Çапăçура паттăр ĕçсем тунăшăн, хăюлăхшăн, дисциплинăллă пулнăшăн тата примерлă йĕркелĕх тытса пынăшăн СССР Верховный Совет Президиумĕн постановленийĕ тăрăх Верховный Главнокомандованин ставки асăннă дивизисен ячĕсене улăштарса гвардейски дивизисен ятне панă:

100-мĕш стрелковăй дивизи—пĕрремĕш гвардейски стрелковăй дивизи. Дивизи командирĕ генерал-майор **И. Н. РУССИЯНОВ.**

127-мĕш стрелковăй дивизи—иккĕмĕш гвардейски стрелковăй дивизи. Дивизи командирĕ полковник **А. З. АКИМЕНКО.**

153-мĕш стрелковăй дивизи—виççĕмĕш гвардейски стрелковăй дивизи. Дивизи командирĕ генерал-майор **Н. А. ГАГЕН.**

161-мĕш стрелковăй дивизи—тăваттăмĕш гвардейски стрелковăй дивизи. Дивизи командирĕ полковник **П. Ф. МОСКВИТИН.**

Мускаври мотострелковăй пĕрремĕш дивизи — Мускаври мотострелковăй пĕрремĕш гвардейски дивизи. Дивизи командирĕ полковник **А. Г. ЛИЗЮКОВ.**

107-мĕш стрелковăй дивизи—пиллĕкмĕш гвардейски стрелковăй дивизи. Дивизи командирĕ полковник **П. В. МИРОНОВ.**

120-мĕш стрелковăй дивизи—улттăмĕш гвардейски стрелковăй дивизи. Дивизи командирĕ полковник **И. Е. ПЕТРОВ.**

64-мĕш стрелковăй дивизи—çиччĕмĕш гвардейски стрелковăй дивизи. Дивизи командирĕ полковник **ГРЯЗНОВ.**

316-мĕш стрелковăй дивизи—саккăрмĕш гвардейски стрелковăй дивизи. Дивизи командирĕ генерал-майор **И. В. ПАНФИЛОВ.**

Асăннă дивизисене гварди ялавĕсене параççĕ.

Çак мĕнпур тăхăр гвардейски дивизире те пĕтĕм начальство (высший, старший, вăтам тата кĕçĕн) составне содержани валли пĕр оклад çурă, боецсене иккĕ оклад тӳлемелле тунă.

Геологсем фронта пулăшаççĕ

ЛЕНИНГРАД, ноябрĕн 16-мĕш. (ТАСС). Ленинград хулинчи геологсем отечественнăй вăрçăн малтанхи кунĕсенчен пуçласах фронта пулăшма тытăнчĕç. Облаçри шур вырăнсене те питĕ лайăх пĕлнĕ пирки вĕсем Ленинград тавра оборона линийĕсем тăвас ĕçре питĕ активлăн хутшăнса ĕçлерĕç. Вĕсем ертсе пынипе чи малти ретри позицисенче тăшманран сыхланмалли шанчăклă хӳтлĕхсем тунă. Ленинградри геологсем фронтшăн питех те пысăк вырăн йышăнса тăракан сĕнӳсем нумай параççĕ. Çав сĕнӳсенчен нумайăшне пурнăçа кĕртнĕ те ĕнтĕ.

Совет геологĕсем хăйсен пĕлĕвĕсене пĕтĕмĕшпех оборонăна тĕреклетес ĕçе параççĕ. Ку тĕлĕшрен вĕсем фронт çывăхĕнче çеç мар, Якутире те, Приамурьере те, Памир сăрчĕсем çинче те, Казахстанăн çеçенхирĕсенче те, т. ыт. вырăнсенче те ырма-канма пĕлмесĕрех ĕçлеççĕ. Сайра хутра кăна тĕл пулакан металлсем шыраса тупас енĕпе Совет Союзĕнче 50 экспедици ытла ĕçлет. Геологи-минералоги наукин докторĕ профессор Яковлев ертсе пыракан экспедици тăхлан вырăнĕ шыраса тупнă, Погорелов геологăн партийĕ çĕнĕ вырăнта марганец тупнă.

Ситрин радио тăрăх тухса калани

ЛОНДОН, ноябрĕн 16-мĕш. (ТАСС). Англин информаци министерстви çапла пĕлтерет: тред-юнионсен делегацийĕн руководителĕсенчен пĕри, Англири профсоюзсемпе Совет Союзĕнчи профсоюзсем хушшинче тачă çыхăну тытас тĕлĕшпе нумаях пулмасть ССР Союзне килсе кайнă, Вальтер Ситрин радио тăрăх тухса сăмах каланă. Вăл хăйĕн сăмахĕнче, Англипе Совет профсоюзĕсен комитетĕнче калаçу питех те ăшă кăмăллăн пулса иртрĕ, тесе пĕлтернĕ.

«Эпир сакăр пункт тăрăх пĕтĕмĕшпех пĕр кăмăллă пулса килĕшӳ турăмăр, пирĕн малашнехи ĕç çав килĕшӳ çинче никĕсленсе пулса пырĕ», — тенĕ вăл.

ССР Союзĕнчи лару-тăру çинчен каласнă май Ситрин: ССР Союзĕнчи халăхсем Германие çав тери кураймаççĕ, вĕсем мĕн вĕçне çитиччченех çапăçма хатĕр, тесе пĕлтернĕ.

Малалла Ситрин çапла каланă:

«Мускав хули Çар лагерьне аса илтерет. Хула урамĕсем тăрăх танксем кĕмсĕртетсе çӳреççĕ. Тракторсем орудисем кăкарса фронта турттарса каяççĕ. Салтаксем грузовиксемпе çӳреççĕ. Çуран салтаксем пинĕ-пинĕпе хавасла юрăсем юрласа иртеççĕ. Мана совет çарĕсем пур енчен те лайăх хĕçпăшалланни питĕ кăмăла кайрĕ.

Мускав хулинчи зенитлă артиллери тăшман самолечĕсен çулне пӳлме çав тери хаяррăн персе тăрать. Ун пек чух урамсенче çӳреме те хăрушăрах. Хăш чух нимĕçсен уйрăм самолечĕсем Мускав çинелле хирĕнсе кĕреççĕ, анчах противник самолечĕсен тĕп вăйĕсем зенитлă артиллерирен хăватлăн персе тăнине чăтаймаççĕ, вĕсем хула çине вĕçсе кĕреймесĕрех каялла тараççĕ. Мускав çине бомбăсем пăрахнă пирки пулнă сиенсем пысăках мар. Çав сиенсене пирĕн хуласем çине тăшман тапăнни пулнă сиенсемпе ниепле те танаштарма çук».

ИНФОРМАЦИЛЛĔ ПĔЛТЕРӲ

Кăçалхи ноябрĕн 18-мĕшĕнче ВКП(б) Чăваш Обкомĕн IX пленумĕ пулса иртрĕ.

Пленум Сталин юлташ 1941 çулти ноябрĕн 6-мĕшĕнче тунă докладра кăларса тăратнă задачăсене пурнăçа кĕртесси çинчен сӳтсе-явса тĕплĕ решени йышăнчĕ.

ВКП(б) Обкомĕ.

Ютçĕршыв ĕçĕсен Халăх Комиссариатĕнчен

Америка хаçачĕсенче Америкăри Пĕрлешӳллĕ Штатсен правительстви октябрĕн 27-мĕшпе 30-мĕшĕсенче янă меморандума хирĕç Финлянди правительстви çак çулти ноябрĕн 12-мĕшĕнче панă ответа пичетлесе кăларнă. Америка правительстви çапла шутлать: Финляндин политики вăл — совет территорийĕ çине вăрçăпа малалла тапăнса пымалли политикăна тытса пыни пулать, Финляндия хăйĕн тулашри ĕçĕсем тĕлĕшпе çак политикăна малалла та тытса пыни вăрçа Америкăри Пĕрлешӳллĕ Штатсем патне çывхартать тата, юлашкинчен, çакă вăл Финляндие, вăл ытларах та ытларах фашистсен аллине кĕрсе ӳкнине пула, пĕтĕмпех Гитлерăн ирсĕр кăмăлне пăхăнмалла туса хурать. Çаксене шута илсе, Америка правительстви хăйĕн меморандумĕсемпе Финляндие ССР Союзне хирĕç пыракан вăрçă ĕçĕсене чарса лартма сĕннĕ.

Ютçĕршыв ĕçĕсен Халăх Комиссариачĕ нотăн Финляндипе Америка хушшинчи ĕçĕсем çинчен калакан пайне тĕкĕнмесĕр хăварса, çав вăхăтрах Финлянди нотинче Совет Союзĕ тĕлĕшпе шухăшласа кăларнă ирсĕр элексем пирки тата чăн пулнă ĕçсене тӳсме çук пăсса кăтартнă уйрăм вырăнсем пирки шарламасăр иртсе кайма пултараймасть.

1) Финсен ноти ССР Союзĕпе кӳршĕллĕ пурăннă Финляндин яланах ССР Союзĕн империализмлă ĕмĕчĕсенчен сыхланса тăрас позици тытмалла пулнă, тесе, пĕр çыпçăнми суеçтерсе тыттарать. Ку тĕрĕс марри ак çакăнтан та курăнать: Финляндие хăй государстви никама пăхăнманлăхне Совет правительстви панă; тата çакна ăна, совет влаçĕ пуличченхи Российăн правительствисем пурте Финляндин никама пăхăнманлăхне хирĕç тăнине пăхмасăрах, çапла тунă.

Совет правительстви нумай çулсем хушши тӳсĕмлĕн тăрса, Финляндипе килĕштерсе пурăнма тăрăшрĕ, 1939 çулхи ноябрьте пулнă калаçусенче те ССР Союзĕ пĕр-пĕрин хушшинчи çыхăнăва йĕркелес тĕлĕшпе хăйĕн шухăшĕсене сĕнсе пăхрĕ, анчах Финляндия ун чух та Совет правительствин паллă сĕнĕвне йышăнмарĕ.

1939 çулта пуçланнă Европăри вăрçă условийĕсенче ССР Союзĕ Финлянди тĕлĕшпе тытнă политика, паллах, ССР Союзĕн чиккисене хăрушăсăрлатас сăлтава шута илнинчен, хамăр пурнăç центрĕсемпе коммуникацисене, уйрăмах Ленинград хулине тата Мурманск чугунçулне хăрушлăхран хăтарас сăлтава шута илнинчен тухса тăнă, кунта ССР Союзĕн агрессивлă тăшманĕсем, çав шутрах Финляндин паллă правителĕсем те, Финляндирен Совет Союзĕ çине тапăнмалли плацдарм туса хума хатĕр тăнине те шута илмелле пулнă.

Хальхи вăхăтра захватчик-империалистсен гитлерла шайки аллинче мĕн тума хушнине пурне те тăвакан тарçă пулса тăнă Финляндин ирсĕр ĕçĕсем пĕтĕм тĕнчери халăхсем умĕнче çакна çирĕплетсе пачĕç: Совет Союзĕ хăйĕн çурçĕрпе хĕвеланăç чиккисене, Ленинград патне пымалли вырăнсене хăрушăсăрлăхра тытассишĕн тăрăшни пит те вырăнлă пулнă. Финлянди правителĕсем ССР Союзĕн империалистла ĕмĕчĕсем çинчен элеклесе суеçтерни халĕ вĕсене Финляндин ирсĕр ĕçĕсене витсе пытарма, вăл гитлерла Германин империализмлă тапăнăвĕсене хăйĕнчен пулăшса тăнине витсе пытарма кирлĕ, ку хăрушлăха Совет правительстви 1939 çулти кĕркуннех шута илнĕ.

2. Финсен ноти Германия ССР Союзне хирĕç туса пыракан империализмлă вăрçа Финляндия хутшăннине суя майпа тӳрре кăларма тăрăшать, çав нотăра каланă тăрăх, Мускавра мирлĕ договор тунă хыççăнах Совет Союзĕ Финлянди умне çĕнĕрен вырăнсăр требованисем лартнă пулать. Çакна çирĕплетсе парас шутпа, вĕсем çакăн пек суя кăтартусем кăларса тăратаççĕ:

а) Совет Союзĕ Ханко утравĕ патне çитиччен транзитлă йĕркепе çӳремелли права пама ыйтнă, тенĕ. Анчах та кунта нота çак ыйту пирки 1940 çулти сентябрĕн 6-мĕшĕнче Совет Союзĕпе Финлянди хушшинче ятарласах уйрăм килĕшӳ туни çинчен шарламасăр хăварать.

б) Совет правительстви Петсамопа Аландски утравĕсем çинче консульствăсем туса лартнă, тенĕ. Анчах ку тĕлĕшпе нота çаксене каламасăр хăварать: Мускаври мирлĕ договор тăрăх Совет правительстви Финляндие Петсамо районне хăй ирĕкĕпех тавăрса пачĕ. Унта Совет консульствине уçасси çинчен договорта кăтартса панă. Аландски утравсене хĕçпăшаллатма кирлĕ марри çинчен тата унта Совет консульствине уçасси пирки Совет Союзĕпе Финлянди хушшинче уйрăм килĕшӳ тунă.

в) Совет Союзĕ Финляндин шалти ĕçĕсене хутшăннă пулать тата вăл урамсенче пăлхавсем тума тăрăшнă пулать. Анчах та ку пушă сăмахсем пĕтĕмпех чăн пулнă фактсене хирĕç пыраççĕ: тĕрĕссипе илсен, Финлянди влаçĕсем финсен ССР Союзĕпе мирлĕн пурăнас тĕлĕшпе ĕçлекен обществин членĕсене террорла ĕçсем туса хĕсĕрлесе пынă, халĕ вĕсем çакна хăйсем те пытарса хăварма пултараймаççĕ.

Кунсăр пуçне тата Финлянди ноти «Правда» хаçат пирки элеклет. «Правда» хаçат: «финсене çĕр çинчен шăлса ывăтмалла» тесе çырнă пулать. Нотăна çыракан авторсем «Правда» хаçат ун пек сăмахсене нихçан та пичетлеменнине тата пичетлеме те пултарас çуккине хăйсем те аванах пĕлеççĕ.

ССР Союзĕ çинчен çакăн пек ирсĕррĕн элеклени Финлянди правителĕсемшĕн хăйсем ССР Союзĕн территорийĕсене тытса илме хапсăннине тӳрре кăларма çеç кирлĕ пулнă. Финлянди правителĕсен çав захватчикла ĕмĕчĕсем çинчен нотăра уççăнах каласа панă:

«Финляндия, — тенĕ нотăра, — противникăн наступлени тумалли позицийĕсене, çав шутрах 1939 çулти чикĕсем сиенсĕрлетме тата йышăнса илме тăрăшать». Финляндин чăн-чăн оборона интересĕсемшĕн çав мерăсене, вăйсем çителĕклĕ пулнă пулсан, 1939 çултах, вăрçăн малтанхи тапхăрĕнчех çине тăрса туса иртермелле пулнă.

Çавăн пекех Финлянди нотинче çапла каланă:

«Халь сăмах пыракан районсене Финлянди войскисемпе оккупацилесе хăварма сăлтавсем пур», — тенĕ.

Çапла ĕнтĕ Финляндин хальхи правителĕсем çакна йышăнаççĕ: вĕсем Мускаври мирлĕ договора тăвиччченех совет территорийĕсене тытса илме хапсăннă, вĕсем оборонăллă вăрçă туса пыратпăр тесе сӳпĕлтетни Финляндин хальхи правителĕсемшĕн ССР Союзне хирĕç туса пыракан вăрçăн захватчикла ĕмĕчĕсене хăйсен халăхĕнчен пытарма тата вĕсем гитлерла империализмпа вăрçăллă союз тытса пынин чăн-чăн тупсăмне пытарма кăна кирлĕ.

3. Совет Союзĕ çине гитлерла Германипе пĕр пулнă Финляндия мар тапăннă тесе тата ССР Союзĕпе тунă мирлĕ договора Финляндия мар пăснă тесе, пачах урăхла, Совет Союзĕ Финлянди çине пырса тапăннă тесе калаçса, Финлянди правительствин ноти суялăхăн чи çӳллĕ пусăмне çĕкленет. Анчах та çав суя заявленисене сирсе пăрахакан фактсем пуриншĕн те паллă пулса тăраççĕ:

а) Германи войскисене Финляндие куçарса пынине 1940 çулти кĕркуннех пурте асăрхаса илнĕ. Çавăн пек войскăсем куçарса пынине пула малашне Финлянди территорийĕ çинче Германи войскисен темиçе дивизийĕ танксемпе авиаципе, артиллерипе тата ытти хĕçпăшалсемпе пухăнса тăчĕ. Çапла ĕнтĕ Мускаври мирлĕ договора алă пусса çирĕплетнĕ хыççăнах Финляндия, гитлерла Германипе союз туса, ССР Союзне хирĕç вăрçа хатĕрленме пуçланă. Германия ССР Союзĕ çине килсе тапăнсанах, Финлянди правительстви хăйĕн çарне, Финлянди территорийĕ çинче тăракан гитлерла войскăсемпе пĕрле, ССР Союзне хирĕç вăрçа кĕртсе ячĕ.

б) Июнĕн 22-мĕшĕнчех, Совет Союзĕ çине ултавлăн тапăнса кĕнĕ кунах, Гитлер хăйĕн войскисене панă приказĕнче вăл хăй Маннергейм войскисемпе союз тытни çинчен тата Финлянди çарĕпе пĕрле вăрçа тухни çинчен пĕлтернĕччĕ. Гитлерăн çак заявленийĕсене Финлянди правительстви сирсе ямарĕ кăна мар, пачах урăхла, Германи фашизмĕпе калаçса татăлнă тăрăх, хăйĕн çарне тата хăйĕн халăхне Совет Союзне хирĕç пыракан вăрçă авантюрине кĕртсе ячĕ.

в) Хăйĕн кăçалхи ноябрĕн 9-мĕшĕнче каланă сăмахĕнче Гитлер, ССР Союзĕпе пĕр чикĕре тăракан çĕршывсене Совет Союзĕ çине тапăнмалли плацдарм туса хурас тĕлĕшпе хăй малтанах мерăсем йышăнни çинчен мухтанса каланă чухне, «кăçалхи июнĕн 22-мĕшĕнчех ĕнтĕ Финляндия пирĕн енче пулса çапăçма хатĕр тăни çинчен пĕлтерчĕ» тесе тепĕр хут çирĕплетсе панă. Çаксенчен пуринчен те ĕнтĕ Финляндин правительстви хăйĕн халăхĕ тĕлĕшпе предательле ĕç туни, Германипе Финляндири фашистсен захватчикла тĕллевĕсемшĕн туса пыракан ирсĕр вăрçа Финлянди халăхне ирĕксĕрех кĕртсе яни курăнса тăрать.

4. Америкăри Пĕрлешӳллĕ Штатсен правительствипе Финлянди правительстви пĕр-пĕрин патне янă çырусенчен, халĕ пичетлесе кăларнăскерсенчен, çакă тухса тăрать: кăçалхи августăн 18-мĕшĕнчех ĕнтĕ Америкăн Пĕрлешӳллĕ Штатсен государственнăй секретарĕн заместителĕ Уэллес Финляндипе СССР хушшинче çĕнĕрен мир тума май пуррине палăртас тĕллевпе Финляндин Вашингтонри посланникне Прокопене çыру панă. Уэллес хăйĕн заявленийĕнче Совет Союзĕ Финлянди тĕлĕшпе тытса пыракан политикăн шухăшне питех те тĕрĕс ăнланнине, Германи империализмĕн енче пулса Финлянди ССР Союзне хирĕç тунă агресси ăнăçсăр пулассине пĕтĕмпех ăнланса тăнине Ютçĕршыв Ĕçĕсен Халăх Комиссариачĕ çирĕплетсе пама кăна пултарать.

Финлянди пурнăçĕшĕн пысăк вырăн йышăнса тăракан çак ыйту çине ответ парас вырăнне, Финлянди правителĕсем Америка меморандумĕсем çине панă хăйсен ответĕнче, çав меморандумсене вĕсем ахаль пĕлтерӳсем пек кăна ăнланнă тесе, тĕлли-паллисĕр сӳпĕлтетнĕ, çапла вара хăйсен ноябрĕн 12-мĕшĕнче панă нотинче ССР Союзне хирĕç пыракан вăрçăра хăйсем гитлерла Германие пĕтĕмĕшпех пăхăнса тăнине çĕнĕрен çирĕплетсе панă.

Финлянди ноти кăтартса панă тăрăх, Финлянди правительстви Берлин кăтартăвĕсем тăрăх ĕçленĕ. Вĕсем халĕ ĕнтĕ Финляндин никама пăхăнманлăхĕпе хăрушсăрлăхĕ çинчен мар тата хăйсен халăхĕн пуласлăхĕ çинчен те мар, хăйсен халăхне нимĕç захватчикĕсен пусмăрĕ айне кĕртсе ӳкересси çинчен тата хăйсен кунçулне гитлерла шайккăн кунçулĕпе çыхăнтарасси çинчен шутлаççĕ. Юнĕсен Гитлера Финляндин хальхи правителĕсем Европăри халăхсене хирĕç тата ССР Союзне хирĕç захватчикла вăрçă туса пыма пулăшаççĕ. ССР Союзне хирĕç захватчикла вăрçă туса пырса, вĕсем çавăн пекех тата Европăри халăхсене пусмăра кĕртсе ӳкерсе гитлерла тиранние çирĕплетес ĕçре те гитлерла бандăна пулăшаççĕ. Европăри тата ССР Союзĕнчи халăхсем, гитлерла упкăна пĕтерсе тăкма шутланă пекех, çав господасене те пĕтерсе тăкма шутлаççĕ пулсан, кунта тĕлĕнмелли нимĕн те çук.

Финлянди ноти пирки Хэлл тунă заявлени

ВАШИНГТОН, ноябрĕн 17-мĕш. (ТАСС). Финляндин Америкăри Пĕрлешӳллĕ Штатсене ответлесе панă нота çинчен ыйтнине хирĕç ответлесе, государственнăй секретарь Хэлл çапла каланă: Америкăри Пĕрлешӳллĕ Штатсене пуринчен ытла Финлянди Германин активлă партнерĕ пулса малалла та вăрçма шутлани интереслентерет, тенĕ. Америкăри Пĕрлешӳллĕ Штатсене сăмахсем мар, çак проблема интереслентерет: Финляндия Германи хушнă вырăнсемпе вăрçă туса пыма, çапла вара хăйне Германипе пĕрле тăвакан вăрçăн участникĕ туса хума шутлать-и, — çакă интереслентерет Америкăри Пĕрлешӳллĕ Штатсене. Хэлл малалла çакна кăтартса панă: Америкăри Пĕрлешӳллĕ Штатсенчи германилле пропаганда çак ыйтăва чылай енчен шăлса лартрĕ, çав вăхăтрах вăл ыйту демократиллĕ нумай çĕршывсемшĕн, çав шутра Америкăри Пĕрлешӳллĕ Штатсемшĕн те, питех те кирлĕ ыйту пулса тăрать. «Финлянди войскисем пĕрлехи вăрçăра пулса Гитлера мĕнле пысăк пулăшу панине, çапла вара Финляндия Германие паракан пулăшу агрессие хирĕç тăракан ирĕклĕ çĕршывсене мĕнле сиен кӳнине чылайăшĕсем ăнланса илеймеççĕ», тенĕ Хэлл.

Пичет представителĕсене государственнăй департамент пĕлтернĕ тăрăх, кăçалхи июнь уйăхĕнче Совет Союзĕ Финлянди çине пĕр сăлтавсăрах тапăннă тесе уйрăм хаçатсем йăнăш шухăшланă. Государственнăй департамент çакна палăртса парать: Германия Совет Союзĕ çине тапăннă вăхăтра Финлянди территорийĕнче нимĕçсен 3 дивизийĕ пулнă.

Тăван çĕршыв оборонин фондне

Шупашкарти Водопьянов ячĕпе тăракан тир-сăран комбинатĕнчи рабочисемпе служащисем çĕршывăн оборона фондне пама государство заемĕсен облигацийĕсене 2255 тенкĕлĕх пухса перекет кассине хывнă. Çав шутран Семченко юлташ—400 тенкĕлĕх, снабжени начальникĕ Жулин юлташ — 310 тенкĕлĕх, электромонтер Кондратьев юлташ—290 тенкĕлĕх тата 30 тенкĕ укçан панă. Кунсăр пуçне коллектив воскресниксем ирттерсе 2000 тенкĕ ытла укçа пухса çĕршывăн оборона фондне панă.

Комбинатри рабочисемпе служащисем Хĕрлĕ Çар валли ăшă тумтирсем параççĕ. Ку таранччен коллектив 8 мăшăр çăматă, 8 мулаххай, 5 мăшăр çăм алшиш, 8 тир, 1 фуфайка, 2 шарф, 3 шаровар, 9 минтер, 7 алшăлли, 3 аялти кĕпе т. ыт. те панă. 1373 тенкĕ укçа пухса, укпа аялтан тăхăнмаллли 45 кĕпе илсе панă.

М. ВАСИЛЬЕВ.

Колхозниксен хастарлăхĕ çĕкленчĕ

ÇĔРПУ, (**Хамăр корр.**). Ноябрĕн 10-мĕшĕнче Тузири «Цивильстрой» колхозри агитаторсен канашлăвĕ пулса иртрĕ. Канашлура Сталин юлташ Мускав Совечĕн чаплă ларăвĕнче тунă доклада тата Хĕрлĕ Çар парадĕнче каланă сăмаха сӳтсе-яврĕç. Тепĕр кунне ноябрĕн 11-мĕшĕнче агитаторсем — агроном Алексеева, шкул директорĕ М. Ильин, акушерка Васильева, ялсовет исполкомĕн председателĕ Осипов, колхоз председателĕ Шорин, учительсем Романова, Иванова тата ытти юлташсем бригадăсенче колхозниксен пухăвĕсене ирттерчĕç. Çав пухусенче вĕсем колхозниксемпе колхозницăсене Сталин юлташăн доклачĕпе сăмахĕ çинчен ăнлантарса пачĕç. Пухусем пысăк активлăхпа иртрĕç. Колхозниксемпе колхозницăсем тухăçлăрах ĕçлесе, тăван çĕршывпа Хĕрлĕ Çара кирлĕ пек пулăшса пыма пулчĕç.

Сталин юлташ докладне сӳтсе-явнă хыççăн кĕлте турттарса капана хывас, авăн çапас, государство умĕнчи обязательствăсене тултарас тĕлĕшпе ĕçсем вăйланчĕç. Çак кунсенче колхоз государствăна 10 центнер аш-какай, колхозниксем 3 ĕне леçсе пачĕç.

Сталин юлташ докладне сӳтсе яваççĕ

ÇĔМĔРЛĔ. Пурте фронт валли! Çакăн пек шухăш-кăмăлпа пурăнаççĕ халĕ рабочисемпе работницăсем. Сталин юлташ фронта пулăшассине вăйлатма чĕнсе каланине рабочисем çĕнĕ çĕнтерӳсем тунипе ответлеççĕ.

— Нумаях та пулмасть мана çĕнĕ ĕçе куçарчĕç. Мирлĕ вăхăтра пулсан ку ĕçе вĕренсе çитме чылай вăхăт кирлĕ пулнă пулĕччĕ, халĕ эпĕ ăна виçĕ кун хушшинчех вĕренсе çитрĕм. Сталин юлташ сăмахĕсем пире тата ытларах вăй хурса ĕçлеме чĕнеççĕ. Эпĕ малашне иккĕ норма туса ĕçлеме пулатăп, — тет улттăмĕш цехри Алексеев юлташ.

Алексеев юлташ хăйĕн сăмахне пурнăçа кĕртсе пырать. Ноябрĕн 9—10-мĕшĕсенче вăл ĕç нормине 3 хут ирттерсе тултарнă.

Çиччĕмĕш номерлĕ цехри стахановкăсен Парамонова, Утихина юлташсен бригадисем плана 200-шер процент тултарса пыраççĕ.

Пур цехсенче те агитаторсем Сталин юлташ Мускав Совечĕн чаплă ларăвĕнче тунă доклада тата Хĕрлĕ площадьре каланă сăмаха ăнлантарса пама тытăнчĕç. Чылай цехсенче митингсем туса ирттерчĕç.

Х. ЛИСИН.

Ĕçпе ответлеççĕ

ШАХАСАН. Районри агитаторсем Сталин юлташ докладне ăнлантарса парас тĕлĕшпе активлăн ĕçлеççĕ. Çĕнĕ Мами ялсоветĕнчи агитаторсем доклада бригадăсенче, итемсем çинче ăнлантарса тата вуласа параççĕ. Ялсовета тăватă колхоз кĕрет. Çав колхозсенче колхозниксен производствăллă çĕкленĕвĕ вăйланса пырать. Колхозниксемпе колхозницăсем ялхуçалăх ĕçĕсене хăвăртрах вĕçлеме тата государство умĕнчи обязательствăсене тултарма пулаççĕ.

А. Григорьев колхозник ялхуçалăх налог, культсбор, заем укçисене йăлтах тӳлесе татрĕ. Халĕ вăл кăçалхи çулшăн аш-какай парса татса, çитес çулшăн 18 килограмм пачĕ.

Молотов ячĕпе тăракан колхоз государство умĕнчи мĕнпур обязательствăсене ăнăçлăн тултарчĕ. «Красный партизан» колхоз малта пыракан колхозсен ретне тăчĕ. Колхоз хăйĕн обязательствисене вăхăтра парса татрĕ. Уйрăм колхозниксем государствăна 1942, 1943 çулсемшĕн аш-какай параççĕ. Сидоров колхозник 1943 çулшăн вунă килограмм аш-какай панă.

Çĕнĕ Чулкасси ялсоветĕнчи агитаторсем те начар мар ĕçлеççĕ. Вĕсем яланах бригадăсенче, итемсем çинче колхозниксемпе пĕрле. Сталин юлташ докладне ăнлантарса параççĕ, колхозниксене умра тăракан ĕçсене хăвăртрах вĕçлесе çитерме мобилизацилеççĕ. Сталин юлташ докладне сӳтсе-явнă хыççăн «Новая жизнь» колхоз тата колхозниксен хуçалăхĕсем 1942 çулшăн аш-какай, сĕт-çу парса татрĕç.

С. ШАДИН.

Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли—ăшă тумтирсем

КАЛИНИНО. Анат Карачурари «Социализм çулĕпе» колхозăн счетоводĕ М. Михайлов юлташ Хĕрлĕ Çар валли пĕр тир, 400 грамм çăм, оборона фондне 7 ĕçкунĕ, заем облигацийĕсене пачĕ. Ăна кура И. Савельев, И. Ефимов, К. Петрова, В. Шорникова колхозниксем те тата 65 çулхи старик С. Евграфов ăшă тумтирсем, укçа, çăм, тир т. ыт. те пачĕç.

Колхозра Хĕрлĕ Çарăн паттăр воинĕсем валли тĕрлĕрен япаласем пама хутшăнман колхозниксем пĕрре те çук.

Б. ШОРНИКОВ.

Ноябрĕн 23-мĕшĕнче—комсомолецсемпе çамрăксен воскресникĕ

Ленинла — Сталинла комсомол яланах большевикла партин чи шанчăклă та боевой помощникĕ пулнă. Вăл тăван çĕршывăн чыслăхĕшĕн, унăн ирĕклĕхĕшĕн кĕрешнĕ çĕрте ӳссе тĕрекленнĕ. Пур çĕрте те вăл геройлăхпа паттăрлăх кăтартать, çавăнпа ăна пĕтĕм халăхпа парти юратаççĕ. «Комсомол, — тенĕ Сталин юлташ, — яланах боецсен малти ретĕнче пулнă. Хăçан та пулин комсомол революци пурнăçĕнчи событисенчен кая юлса пынине эпĕ пĕлместĕп».

Граждăн вăрçинче, мирлĕ строительствăн çулĕсенче хăюлăхпа паттăрлăх кăтартнăшăн комсомол революциллĕ награда — Совет Союзĕн икĕ орденне илме тивĕçлĕ пулчĕ. Отечественнăй вăрçă кунĕсенче, тăван çĕршывшăн хăрушлăх тухса тăнă вăхăтра, совет çамрăкĕсем тата вĕсене ертсе пыракан комсомол хăйсене Ленинла—Сталинла партин чăн-чăн ывăл-хĕрĕсем пек кăтартаççĕ.

Гастелло, Харитонов, Талалихин геройсен ятне пĕтĕм тĕнче пĕлет. Героизм пирĕн çĕршывра массăллă явлени пулса тăчĕ, пирĕн çамрăксен кулленхи пурнăçĕнчи йăлана кĕчĕ. Геройлăхпа паттăрлăха пирĕн çамрăксем малти позицисенче çеç мар кăтартаççĕ. Вĕсем станоксем умĕнче, шахтăсемпе рудниксенче, колхозсемпе совхозсенче, совет учрежденисемпе шкулсенче ĕçлесе фашистла вăрă-хурахсене çапса çĕмĕрме Хĕрлĕ Çара пулăшаççĕ.

Комсомол пуçарнипе пирĕн çĕршывра двухсотниксен патриотла движенийĕ анлăн сарăлчĕ. Рационализаторла сĕнӳсем пухас тĕлĕшпе икэрнелĕх туса ирттернĕ. Выльăх-чĕрлĕхе хĕл каçарма хатĕрленнине тĕрĕсленĕ. Вуншар, çĕршер хĕрачасем фронта кайнă арçынсен вырăнне ĕçлеме тăчĕç.

Совет çамрăкĕсем Ленинла—Сталинла парти тавра таччăн пĕтĕçсе тăнине комсомолецсемпе çамрăксен августăн 17-мĕшпе сентябрĕн 7-мĕшĕнче ирттернĕ воскресникĕсем аван кăтартса параççĕ. Вăл воскресниксенче республикипе 250 пин çын хутшăнса ĕçленĕ.

ЦК ВЛКСМ, Челябинскри тракторсем тăвакан заводри комсомол организацин пуçарăвне ырласа, ноябрĕн 23-мĕшĕнче комсомолецсемпе çамрăксен виççĕмĕш воскресникне ирттерме йышăннă. Çав кун ĕçлесе илнĕ укçа-тенкĕ танксем тунă çĕре каять.

Воскреснике вуншар пин совет патриочĕсем тухаççĕ. Ку пысăк çар. Ĕçе кăтартуллă йĕркелесси комсомол организацин тивĕçĕ пулса тăрать. Малтанах çынсене валли ĕç тата инструментсем тупса хатĕрлемелле. Никам та ĕççĕр, инструментсемсĕр тăрса ан юлтăр, пурте пысăк тухăçлăхпа ĕçлеччĕр. Ĕçре ăмăрту сарăлса кайтăр.

Комсомолец юлташсем, çамрăк рабочисемпе работницăсем, служащисем, колхозниксем, пионерсемпе шкул ачисем, пурте пĕр çын пек пулса ноябрĕн 23-мĕшĕнче воскреснике тухăр!

П. МИХАЙЛОВ.
ВЛКСМ Чăваш Обкомĕн секретарĕ.

„Комсомол Чувашии" ятлă бронепоезда тума

ÇĔРПУ. Ĕнер каçхине Туçири «Цивильстрой» колхозра комсомолецсемпе союзра тăман çамрăксен пухăвĕ пулса иртрĕ. Пуху Октябрьски районри «Большевик» промартельри комсомолецсемпе çамрăксен чĕнĕвне сӳтсе-講яврĕ. Колхозри нумай комсомолецсемпе çамрăксем хăйсен шухăш-кăмăлĕсене тухса каларĕç. Унтан пурте пĕр саслă пулса бронепоезда тума укça-тенкĕ пухма йышăнчĕç. Çавăнтах нумайĕшĕ 25 — 30-шар тенкĕ пачĕç. П. Михайлов —30 тенкĕ, А. Романова — 25 тенкĕ, М. Васильева — 25 тенкĕ, А. Иванова — 20 тенкĕ пама пулчĕç. Пухура пĕтĕмпе 313 тенкĕ укçа пухăнчĕ.

Г. ПЕТРОВ.

Казахстан комсомолĕн ячĕпе танксен колонни тума укçа пухаççĕ

АЛМА-АТА, ноябрĕн 17-мĕш. (ТАСС). Казахстанри çамрăксем Казахстан комсомолĕн ячĕпе тăракан танксен колоннине тума пикенсех укçа пухаççĕ. Çак фонда пуринчен малтан Лениногорскри металлурги заводĕнче ĕçлекен çамрăксем 2.000 тенкĕ пухса хывнă. Илийски районри «Заря коммунизма» колхозри 18 комсомолец хăйсен 370 ĕçкунĕшĕн илмелли тулăша уйăрса памалла тунă тата вĕсемех 320 тенкĕ укçан хывнă. Кустанайпа Кăнтăр Казахстан облаçĕсенчи çамрăксем çак кунсенче çур миллион тенкĕ ытла укçа пухса панă. Çакăн пекех танксен колоннине тумалли фонд валли укçа пухас тĕлĕшпе Алма-Атари çамрăксем те тăрăшса ĕçлеççĕ.

Совет Информаци Бюровĕнчен

Ноябрĕн 17-мĕшĕнчи каçхи пĕлтерӳ

Ноябрĕн 17-мĕшĕнче пирĕн войскăсем пур фронтсенче те противника хирĕç çапăçусем туса пынă. Калинин фронтĕнче тата Кăнтăр-Хĕвеланăç фрончĕн участокĕсенчен пĕринче уйрăмăнах хаяр çапăçусем пулнă.

Ноябрĕн 16-мĕшĕнче нимĕçсенне 21 самолет пĕтерсе тăкнă. Пирĕн 6 самолет пĕтнĕ.

Ноябрĕн 15-мĕшĕнче Мускав патĕнче нимĕçсенне малтан пĕлтернĕ пек 3 самолет мар, 11 самолет персе ӳкернĕ.

* * *

Ноябрĕн 16-мĕшĕнче пирĕн авиаци нимĕçсенне 60 танк, пехота тата çар хатĕрĕсем турттаракан 250 автомашинăна, 150 лав, 14 оруди, горючи тултарнă 3 автоцистернăна пĕтерсе тăкнă, противникăн пехотине 2 полка çити пĕтернĕ.

* * *

Кăнтăр фронтĕнче кĕрешекен Вершинин юлташăн авиачаçĕнчи летчиксем ноябрĕн 6-мĕшпе 16-мĕш хушшинче тăшманăн пехота ларса пыракан тата боеприпассем тиенĕ 853 автомашинине, 72 такне, 12 бронемашинине, тĕрлĕ калибрлă 26 орудине, 20 зенитнăй пулеметне пĕтерсе тăкнă тата фашистсен салтакĕсемпе офицерĕсене 6 пин çынна яхăн пĕтернĕ. Сывлăшри çапăçусенче 10 кун хушшинче летчиксем нимĕçсен 16 самолетне персе ӳкернĕ тата 19 самолета противникăн аэродромĕсенче пĕтерсе тăкнă.

* * *

Фронтăн Калинин енчи участокĕсенчен пĕринче пирĕн разведчиксем тăшман тылĕнче нимĕç салтакĕсен 20 виллине тупнă. Тыткăна лекнисем каласа панă тăрăх, нимĕçсен çак салтакĕсене наступление кайма килĕшменшĕн персе вĕлернĕ. Тыткăна илнĕ фашистсем пĕлтернĕ тăрăхах, пĕр уйăх хушшинче нимĕç пехотин 253-мĕш тата 102-мĕш дивизийĕсенчен 250 салтак ытла тарнă. Нумаях та пулмасть пур чаçсенче те Германи командованин приказне вуласа панă. Приказра çапла каланă: кирек мĕнле сăлтавпа та пулин хăйĕн чаçĕнчен тăрса юлнă кашни салтаках дезертир тесе шутлаççĕ, ăна тытсассăн персе пăрахаççĕ. Пехотăн 235-мĕш полкĕн салтакĕ Роберт Шрайбер хăйĕн полкĕнчен ноябрĕн 8-мĕшĕнче 12 салтак тарни çинчен пĕлтерет. Пехотăн 91-мĕш полкĕн ефрейторĕ Отто Курц хăйĕн ротинчен ноябрĕн 3-мĕшĕнче 8 салтак тата 2 унтер-офицер тарни çинчен каласа панă. Пехотăн 3-мĕш полкĕн тыткăна лекнĕ ефрейторĕ Иоганн Гросс çапла каласа пĕлтернĕ: Германи çарĕ Хĕвеланăç фронтĕнче пысăк çухатусем туни, çавăн пекех тата сивĕсем пуçланса кайни салтаксенне нумайĕшĕнне çапăçас кăмăлне хуçнă.

* * *

Нимĕçсен фашистла мерзавецĕсем Белоруссири хуласемпе ялсенчи мирлĕ халăха çаплах асаплантараççĕ тата мăшкăллаççĕ. Костюковка ялне пынă нимĕç салтакĕсен отрячĕ хресченсенчен мĕнпур пурлăха тытса илнĕ. Хресчен хĕрарăмĕ Грибулина Ксения хăйĕн тăватă ачин кĕпи-йĕмĕсене хăварма ыйтнă. Урса кайнă фашист хĕрарăма хĕнесе тăкнă, кайран ăна персе пăрахнă. Грибулинăн 4 ачине нимĕç салтакĕсем нӳхрепе пăрахнă та вĕсен çине тăпра тăкса тултарнă.

Мерки ялĕнче фашистсем Жигалинăна, Суриковăна тата Мурыгинăна ирĕксĕрлесе асаплантарса вĕлернĕ. Холмы ялĕнче фашистла ирсĕрсем 15 çулти ултă хĕрачана тискеррĕн асаплантарса вĕлернĕ. Ейск хулинче фашистсем вырăнта пурăнакан 500 çынна баржăсем çине лартнă та Припять юханшывĕн вăтаçĕрне çитиччен илсе кайнă. Çав çынсене 7 кун хушши нимĕнле апат-çимĕç те паман. Кайран нимĕç салтакĕсем баржăна унти çынсемпе пĕрлех шыва путарнă.

* * *

Германире продовольстви тĕлĕшпе положени пĕрмаях начарланса пырать. Хуласенче аш-какай, çу, çĕрулми тупса илме çук. Дрезден халăхĕ ноябрĕн малтанхи кунĕсенче çын пуçне 200-шер грамм кăна çăкăр илнĕ, ăна та пулин çăнăхпа хăвăха тата çĕрулми хуппине хутăштарса пĕçернĕ. Кашни каçах продовольстви магазинĕсем патĕнче пысăк черетсем пулаççĕ. Час-часах магазинсенчи продавецсем выçă хĕрарăмсене пĕр сăмахпа кĕтсе илеççĕ: «Паян базăран продуктсем памарĕç».

Ноябрĕн сакăр кунĕ хушшинче Дрезденри выçă çынсен ушкăнĕсем продуктсемпе промтаварсен вунă магазинне çĕмĕрсе тăкнă.

Ноябрĕн 18-мĕшĕнчи ирхи пĕлтерӳ

Ноябрĕн 18-мĕш ыран тенĕ чух çĕрле пирĕн войскăсем пур фронтсенче те противника хирĕç çапăçнă.

* * *

Кăнтăр фронтĕнче кĕрешекен пирĕн авиачаçсем пĕр кун хушшинче нимĕçсен боеприпассемпе салтаксем турттарса пыракан 118 автомашинине, 5 бронемашинине, штаб автобусне, 10 лавне тата тăшман пехотине 500 салтак ытла пĕтерсе тăкнă.

* * *

Ленинград фронтĕнчи участоксенчен пĕринче нимĕçсен 8 танкĕ, пирĕн чаçсене флангран çавăрса илес шутпа, хирти ансăр çул тăрăх колоннăпа пынă. Мартынов лейтенантăн танк экипажĕ тăшмана курнă та ун çине пеме пуçланă. Чи малтанхи снарядах нимĕçсен малта пыракан танкне лексе çĕмĕрнĕ, иккĕмĕш снаряд колонна вĕçĕнче пыракан танк çине пырса тивнĕ, танк çунма пуçланă. Çĕмĕрĕлсе кайнă танксем ытти танксен çулне пӳлсе хунă. Фашистла танкистсем хушшинче паника пуçланнă. Вĕсем пĕр енчен тепĕр еннелле хыпкаланса чупма пуçланă. Мартынов экипажĕ нимĕçсен танкĕсене пĕрин хыççăн теприне пере-пере çĕмĕрсе тăкнă. Вара фашистсем машинăсене пăрахсах тарнă.

Совет танкисчĕсен геройла экипажĕ трофейăсем нумай тытса илнĕ: юсавлă 3 танк, нумаях мар юсамалли 2 танк,—çав танксем çинче пуринче те хĕçпăшалсемпе боеприпассем туллиех пулнă.

* * *

Украинăн нимĕçсем вăхăтлăха тытса илнĕ районĕсенче совет партизанĕсен активлăхĕ кунран кун ӳссе пырать. Днепропетровск облаçĕнче Т. юлташ командир пулса ертсе пыракан партизансен отрячĕ нимĕçсен хуралне вĕлернĕ те тăшманăн 3 автомашинине, боеприпассемпе пĕрлех пĕтерсе тăкнă. Нимĕçсем хресченсене çаратса пухнă тырăпа тултарса лартнă элеватора Запорожье партизанĕсен отрячĕ вут тивертсе çунтарса янă. Р. ялне выльăх-чĕрлĕх тата тырă патне килнĕ фашистсен отрячĕ çине партизансем тапăннă. Пуçланса кайнă тытăçура нимĕçсен 15 салтакне вĕлернĕ. Полтава облаçĕнче çапăçакан В. юлташăн партизанла отрячĕ противника пысăк çухату кӳнĕ. П. яла нимĕçсен чаçĕ пынă пулнă. Вырăнти халăх çавăн çинчен çав кунах партизансен отрячĕн штабне пĕлтернĕ. Çĕрле партизансем фашистсем çине кĕтмен çĕртен тапăннă. Урамсенче хаяр çапăçу пуçланса кайнă. Çак çапăçура партизансем нимĕçсен салтакĕсене çĕр çын ытла, 3 танк, 2 бронемашина, 9 автомашина тата боеприпассем тиенĕ 30 лава пĕтерсе тăкнă. Д. юлташăн партизанла отрядĕнчи разведчиксем пĕр местечко хĕрринче нимĕç чаçĕн штабĕ вырнаçса тăнине пĕлнĕ. Каçхине сĕм тĕттĕм пулса çитсен партизансен группи отрядăн малта пыракан командирĕпе пĕрле штаб вырнаçнă пӳрте çавăрса илнĕ те часовойсене вĕлернĕ. Вара нимĕçсен 8 офицерне, 2 салтакне пĕтерсе тăкнă та документсене илсе партизансем хăйсем патне таврăннă.

* * *

Сталин юлташ Мускав Совечĕн чаплă ларăвĕнче тунă доклад тата вăл Хĕрлĕ Çарăн ноябрĕн 7-мĕшĕнче Хĕрлĕ площадьре пулнă парадĕнче каланă сăмах совет çамрăкĕсем хушшинче патриотла çĕнĕ çĕкленӳ пуçарса ячĕç. Çамрăк нефтяниксен пуçарăвĕпе «Ишимбайнефтĕн» виççĕмĕш промыслинче кивĕ оборудованисене пĕтĕмпех юсаса ĕçе яраççĕ. Çак кунсенче нефтяниксем халиччен усăсăр тăнă 15 скважинăна ĕçе янă. Фрунзе хулинчи механически заводра çамрăксен Павел Коричев монтажник ертсе пыракан бригади сталинла вахтăна тăнă. Виçĕ кун хушшинче бригада задание 470 процент тултарнă. Çамрăк стахановецсем Мабрин токарь, Маслов тата Погорелов слесарьсем сменăра тăватшар норма ытларах тултарма пуçланă. Омск хулинче Коминтерн ячĕпе тăракан заводра çамрăк рабочисем сменăра икĕ нормăран кая мар параççĕ. Черемховăри кăмрăк бассейнĕнче С. М. Киров ячĕпе тăракан шахтăра çамрăк шахтер Гольшенко нормăна 230 процент тултарнă, навалоотбойщик Григорьев нормăна икĕ хут ытла ирттерсе тултарнă. Электровоз машинисчĕ Бибих юлташ, ĕлĕк нормăна вăтам шутпа 105 процент тултарса пынăскер, ĕç тухăçлăхне ӳстерсе нормăна 180—200-шер процент таран тултаракан пулнă.

Иран меджлисĕн сессийĕ

ТЕГЕРАН, ноябрĕн 16-мĕш. (ТАСС). Ноябрĕн 13-мĕшĕнче Тегеранра меджлисăн сессийĕ уçăлнă. Сессие уçнă чухне правительство пĕтĕмĕшпех пулнă тата дипломатиллĕ корпус, хăнасем нумай пулнă. Пĕрремĕш канашлура шах трон сăмахне вуласа панă.

Тулашри политика тĕлĕшĕнчен шах çапла каланă: туслă çĕршывсемпе Иран ырă кӳршĕллĕ отношенисем тытса тăма пулать. Иран çĕршывĕн интересĕсемпе килĕшсе тăракан çĕршывсемпе Иран пит тачă çыхăну тытма пулать.

Шалти политика тĕлĕшĕнчен шах çапла каланă: государство социальнăй тата экономикăллă реформăсем тăвас çулпа каймалла, тенĕ. Юлашкинчен шах çакна кăтартнă: чылай ĕçсем енĕпе, пуринчен малтан сывлăх ĕçĕсем енĕпе тата халăха çутта кăларас тĕлĕшпе çĕнĕ законсем йышăнмалла пулать, тенĕ. Меджлисăн çав ларăвĕнчех Эссендиарие меджлисăн вăхăтлăх председателĕ пулма суйланă.

Нейтралитет çинчен калакан закона пăхса тухнă хыççăн

ЛОНДОН, ноябрĕн 16-мĕш. (ТАСС). Рейтер агентствин Вашингтонри корреспонденчĕ пĕлтернĕ тăрăх, нейтралитет çинчен калакан закона пăхса тухнă хыççăн тинĕссем çинчен те, çавăн пекех сывлăш çулĕсем çинче те Америка активлăхĕ ӳссе кĕтме пулать. Тинĕс ĕçĕсен министрĕ Нокс хăйĕн заявленийĕнче: — Американецсен тинĕс çинчи операцийĕсен масштабĕ халĕ ĕнтĕ ытларах сарăлма пултарать, тесе палăртнă. Çав заявленирех вăл: çак вăхăтран пуçласа Америкăри Пĕрлешӳллĕ Штатсем хăйсен суту-илӳ карапĕсемпе çар материалĕсене турттарса çӳрессине, çав материалсене чăннипех те тĕплĕн усă курма пултарас вырăнсене, çĕр чăмăрĕн кирек ăçти пайне те çитерсе тăрассине уçăмлăн татма пултараççĕ, тенĕ.

Нейтралитет çинчен калакан законăн вăрçă ĕçне хутшăнма чаракан нумай пункчĕсене улăштарнине пула, Америка активлăхĕ çакăн пек енсемпе ӳссе кĕтме пулать, тесе шутлаççĕ хăшпĕр паллă американецсем хушшинче:

1) Пĕтĕм Атлантика океанĕ çинче Англи çыранĕсене çитиччен тинĕсре те, сывлăшра та патрульсем тăратас тата конвойсем çӳретес енĕпе;

2) Британи утравĕсем çинче Америка базисене тăвас енĕпе е халичченхи базăсемпе Англи тата Америка иккĕшĕ пĕрле усă курас енĕпе.

3) вăрçă материалĕсене Египета хăвăртрах çитерес тесе, англичансен Вăтаçĕр тинĕсĕ çинчи порчĕсене Гибралтар урлă каякан пароходсен караванĕсене Америка çар карапĕсемпе ăсатас енĕпе;

4) Англи базисем çине Атлантика океанĕ урлă Америка çарне тата Америка бомбардировщикĕсене куçарас енĕпе.

Малалла корреспондент Нокс каланă сăмахран уйрăм вырăна илсе ун çинче чарăнса тăрать:

Нокс Америка ку вăхăтра суту-илӳ пароходĕсем нумай туни çинчен калать. Çав пароходсенчен нумайĕшне Англи валли тăваççĕ. Хальхи вăхăтра, тет Нокс, пароходсем çинче ĕçлеме кирлĕ моряксене пĕр Америкăри Пĕрлешӳллĕ Штатсем çеç çителĕклĕ тăратма пултараççĕ. Англин ку вăхăтра çын çителĕклĕ марри ,уйрăмăнах моряксем çитменни сисĕнет. Çавăн пекех унăн Америкăран Атлантика океанĕ урлă самолетсем каçарма та авиаци кадрĕсем çителĕклĕ мар. Çав çынсене Англие Америка пама пултарать.

Юлашкинчен корреспондент çакна пĕлтерет: Америкăри тинĕс министерствин представителĕсем каланă тăрăх, конгресс çирĕплетнĕ закон проектне Рузвельт алă пуссанах ,çак министерство суту-илӳ пароходĕсем çине орудисем вырнаçтарса лартма тытăнать. Сăмахсем тăрăх, хăшпĕр пароходсене хĕçпăшаллантарма ĕлкĕрнĕ те ĕнтĕ. Америкăн пĕтĕм пароходĕсене хĕçпăшаллантарса çитерме тăватă уйăх кирлĕ пулать, тесе шутлаççĕ. Правительство çумĕнчи тинĕс ĕçĕсен комиссийĕ ку вăхăтра Америка суту-илӳ пароходĕсен маршручĕсене сарас ĕçе хатĕрлет.

Америкăри Пĕрлешӳллĕ Штатсенче нейтралитет çинчен калакан закона улăштарни çинчен Турци хаçачĕ мĕн çырать

СТАМБУЛ, ноябрĕн 17-мĕш. (ТАСС). «Тан» хаçат редакторĕ Зекерия Сертель Америкăри Пĕрлешӳллĕ Штатсенче нейтралитет çинчен калакан закона улăштарни çинчен çапла çырать: ку закона улăштарнипе чи малтан Америкăпа Англин Атлантика океанĕнчи флочĕсем пĕрле ĕçлеме пуçлаççĕ, халĕ ĕнтĕ Атлантика океанне пĕтĕмпех Англипе Америка контрольлесе тăма пултараççĕ. Америка флочĕ Атлантика океанĕнчи базăсемпе тăтăшах усă курса тăрать. Нейтралитет çинчен калакан закона улăштарни Англие тата унăн союзникĕсене чылаях вăйланма май парать.

Рузвельт заявленийĕ

ВАШИНГТОН, ноябрĕн 16-мĕш. (ТАСС). Черетлĕ пресс-конференцире корреспондентсен ыйтăвĕсене хирĕç ответлесе, Рузвельт çапла пĕлтернĕ: ман шухăшпа, Америка халăхĕ Инçетри Хĕвелтухăçĕнче мĕн тери йывăр положени пулса тăнине лайăх ăнланать,—тенĕ. Ытти ыйтусене хирĕç Рузвельт, Курусупа пĕрле ирттермелли совещанин программине халĕ туса çитереймен-ха, тесе ответленĕ.

Корреспондентсем президентран:—США Японипе вăрçассинчен мĕнле майпа хăтăлма пултарать?—тесе ыйтнă. Рузвельт:—Ку ыйтăва хирĕç ответлеме май çук. Вăрçă пулмĕ, тесен, ăна тĕрĕс мар ăнлантарса панă пулĕччĕç, вăрçă пулĕ тени—нумайĕшне аташтарса янă пулĕччĕ, тенĕ.

Америкăри пичет Америкăпа Япони хушшинчи калаçусем пирки мĕн çырать

НЬЮ-ЙОРК, ноябрĕн 16-мĕш. (ТАСС). Юнайтед пресс агентстви Вашингтонран çапла пĕлтерет: Японипе Америка хушшинчи калаçусем пирки кунта кăмăл-туйăмсем питех те пессимистла. Америка правительстви çак икĕ çĕршыв хушшинчи хутшăнусем татах та начарланма пултарассине кĕтет пулмалла.

США-н генеральнăй прокурорĕ Виддл нумаях пулмасть: «Америкăпа Япони хушшинчи лару-тăру питех те йывăр», тесе пĕлтернĕ.

Юнайтед пресс агентстви—Америкăри çар çыннисем хушшинче Лăпкă океанра витĕмлĕрех ĕçсем тума тытăнасси пирки çине тăрсах калаççĕ, тесе паллă тăвать.

«Ньюс Уик» ятлă журнал: США Лăпкă океанри вăрçа хăвăрт темпсемпе хатĕрленет; лăпкă океанри хăшпĕр утравсем çине нумай бомбардировщиксем вырнаçтарнă, — тесе çырать.

Юнайтед пресс агентствин Вашингтонри корреспонденчĕ пĕлтернĕ тăрăх, ютçĕршывсем тĕлĕшпе ĕçлекен сенат комиссийĕн председателĕ Коннэли ку ĕç çине оптимистла пăхать; ун шучĕпе Японипе Америка хушшинче килĕшӳ пулма пултарать. Тепĕр енчен, ютçĕршывсем тĕлĕшпе ĕçлекен сенат комиссийĕн членĕ, демократ Меррей (Монтано штачĕ): Японипе Америка хушшинче вăрçă тухма пултарать, мĕншĕн тесен Токиори çар ушкăнĕсем хăйсен позицине улăштарма пурĕпĕр килĕшес çук, тесе пĕлтернĕ.

Англин информаци министерствин Британи Малаинчи представителĕ Парселл, хальхи вăхăтра США-ра пурăнаканскер, çапла каланă: Лăпкă океанра вăрçă тухас пулсан, США-на Англия Сингапурпа пĕр чăрмавсăрах усă курма ирĕк парĕ, тенĕ.

Америка эксперчĕ Бирмăпа Китай хушшинчи çул пирки тунă заявлени

НЬЮ-ЙОРК, ноябрĕн 17-мĕш. (ТАСС). Юнайтед пресс агентстви пĕлтернĕ тăрăх, транспорт ыйтăвĕсем енĕпе ĕçлекен Америка эксперчĕ Хэльман, ĕлĕк Китай правительствин Советникĕ пулса ĕçленĕскер, Америкăри Пĕрлешӳллĕ Штатсем çитес ик-виç уйăх хушшинче Китая пысăк груз турттарма пултаракан 70.000 грузовик ямалла, тесе пĕлтернĕ. Хэльман каланă тăрăх, Бирмăпа Китай хушшинчи çулăн малтанхи çĕр мильне асфальтпа витнĕ те ĕнтĕ. Çулăн ытти пайне те асфальтпа витме кирлĕ хатĕрсем пурте çителĕклĕ. Çав çулăн пĕр вĕçĕнчен тепĕр вĕçне тухма ĕлĕк темиçе уйăх кирлĕ пулнă пулсан, халĕ 6—7 кун хушшинче тухма пулать.

Çулăн ĕçĕсене татах та аванлатас шутпа Америкăран Китая 45 механик тухса каймалла.

Япония Кăнтăр Азире хăйĕн активлăхне ӳстерме шутлани

ШАНХАЙ, ноябрĕн 17-мĕш. (ТАСС). Рейтер агентстви пĕлтернĕ тăрăх, Япония хăйĕн нумай йышлă войскисемпе аэродромĕсене Индо-Китайăн кăнтăр енче вырнаçтарса пырать. Çакна ăна, йĕпе-сапа çанталăк иртнĕ хыççăн, Япония Лăпкă океанăн кăнтăр енчи пайĕнче хăйĕн çар активлăхне ӳстерме май пур тесе шутлани вырăнне хумалла. Çав активлăх Сингапура хирĕç мар, Бирмăпа Китай хушшинчи çула хирĕç ытларах пырать пулмалла. Таи королевствине оккупацилессине Япония иккĕмĕш черетпе тумалли задача вырăнне кăна шутлать.

Германин подводнăй лодкисене хирĕç

Юнайтед пресс агентстви пĕлтернĕ тăрăх, Англин пĕлсе тăракан çыннисем хушшинче çапла калаççĕ: Германин подводнăй лодкисемпе самолечĕсем Атлантика океанĕнче тапăнасран Америкăпа Англи флочĕ «пит те ăнăçлă ĕçсем туса ирттернĕ». Англипе Америкăн патруль служби вăйланнă май, Германин подводнăй лодкисене нумай пĕтерсе тăкнă. (ТАСС).

Япони парламенчĕн чрезвычайнăй сессийĕ

ТОКИО, ноябрĕн 15-мĕш. (ТАСС). Домэй цусин агентстви çапла пĕлтерет: паян ирхине Токио хулинче Японин парламенчĕн чрезвычайнăй сессийĕ уçăлнă.

Англи специалисчĕсем ССР Союзĕн экономикăллă положенийĕ çинчен

ЛОНДОН, ноябрĕн 16-мĕш. (ТАСС). «Ньюс кроникл» хаçатăн дипломатиллĕ обозревателĕ çапла çырать: Англи специалисчĕсем Совет Союзĕн экономикăллă положенийĕ пирки халĕ ĕлĕкхинчен те пысăкрах хавхаланупа калаçаççĕ. Халиччен экономика специалисчĕсем хушшинче хĕвеланăçĕнчи промышленность районĕсем тăшман аллине куçнă пирки Совет Союзĕн вăрçă потенциалĕ çуррине яхăн е виçĕ пайран икĕ пайĕ таранах чакнă тесе шутласси сарăлнă пулнă. Анчах вырăссем ку районсенчи шултра предприятисемпе оборудованисене тата рабочисене Атăлран хĕвелтухăç еннелле куçарса каяс плана ăнăçлăн пурнăçларĕç. Çакна пула вĕсен положенийĕ чылаях лайăхланчĕ, — тесе пĕлтерет хаçат. Хальхи вăхăтра çапла шутлаççĕ: виççĕмĕш пятилетка планĕ тăрăх хĕвелтухăçĕнче çĕнĕрен туса лартнă заводсемпе хĕвеланăç районĕсенчен куçарса кайнă заводсем, Германия Украинăпа Хĕвеланăç Российăна окупациленине пула çар хатĕрĕсем кăларакан предприятисен производствăллă вăйĕ мĕн чухлĕ чакнă, çавна пĕтĕмĕшпех витме пултараççĕ.

„Обсервер" хаçат Черчилль заявленийĕ пирки мĕн çырать

ЛОНДОН, ноябрĕн 16-мĕш. (ТАСС) Черчилль, авиаци тĕлĕшĕнчен Англия Германипе танлашрĕ, тесе пĕлтернине ăнлантарса парса, «Обсервер» хаçатра Гарвин çапла çырнă: «Сывлăшра противникран вăйлăрах пулнине тинĕсре те противникран вăйлăрах пулнине пĕрлештерсен—çĕнтерӳ пирĕнте пулать», тенĕ. Инçетри Хĕвелтухăçĕнчи лару-тăрăва пăхса тухнă май, Гарвин Великобритани Инçетри Хĕвелтухăçĕнче хăйĕн хăватлă флотне çĕнĕрен ура çине тăратнине паллă тăвать.

«Хальхи вăхăтра Сингапуртан вăйлă крепость урăх çук. Вăйлă гарнизонлă тата лайăх укрепленисемлĕ Малаи питех те вăйлă чăрмав пулса тăрать. Мальта хăй вăхăтĕнче мĕнле чаплă ĕç тунă, аванпост пулса тăракан Гонконг та çавăн пек геройла ĕçех тума хатĕр», тесе пĕлтерет Гарвин.

Англи авиацин ĕçĕсем

ЛОНДОН, ноябрĕн 15-мĕш. (ТАСС). Официальнăй йĕркепе пĕлтернĕ тăрăх, ĕнер кăнтăрла Англи истребителĕсем, çурçĕр Францире разведка туса çӳренĕ чух, тăшманăн артиллери позицийĕсене тата самолечĕсене атакăланă.

Вăтаçĕр тинĕс бассейнĕнче Англин йывăр бомбардировщикĕсем ноябрĕн 12-мĕш ыран тенĕ чух çĕрле Неаполь хули çине татах вĕççе пырса бомбăсем ăнăçлăн пăрахнă. Чугунçулăн сортировочнăй станцийĕнче пысăк пушар тухнă. Пушар çутти çул тăрăх аякка çутатса тăнă. Бомбăсене çавăн пекех аэродром тата фабрика çине пăрахнă. Пĕр çуртра питех те вăйлă взрыв пулнă, ăна чугунçул станцийĕнче пулнă пулĕ тесе шутлаççĕ. Ытти самолетсем бомбăсене тата Сицили утравĕ çинчи Сиракузари чугунçул станцийĕ çине, Дернири мототранспорт çине, Бенинăри аэродромсем çине, Баркăри бараксемпе аэродром çине тата Абиссинири Тан кӳлĕрен çурçĕр-хĕвелтухăçнерех тăракан тăшманăн позицийĕсем çине пăрахнă.

Тобрукăн кăнтăр-хĕвеланăç секторĕнчи оборонăн малти вырăнĕнче тăракан поляксен патрулĕ тăшмана тĕлпулнă та ăна хирĕç штык вĕççĕн атакăна тухса, ăна пысăк сиен кӳнĕ.

ЛОНДОН, ноябрĕн 17-мĕш. (ТАСС). Официальнăй йĕркепе пĕлтернĕ тăрăх, ноябрĕн 17-мĕш ыран тенĕ чух çĕрле паллă ĕçсемех пулман.

Вăтаçĕр тинĕс бассейнĕнче Англи бомбардировщикĕсем ноябрĕн 15-мĕш ыран тенĕ чух çĕрле Катачири (Сицилия), Бриндиянри (Италия), Бенгазири, Бесгри, Бардири тата Дернири çар объекчĕсем çине вĕçсе пырса бомбăсем пăрахнă. Вырăнĕ-вырăнĕпе бомбăсем тĕл пырса ӳкнине палăртнă.

Нимĕçсен Киеври тискерлĕхĕсем

Оверсис ньюс агентствин корреспонденчĕ Европăра пĕр пунктран çапла пĕлтерет: шанчăклă вырăнтан илнĕ сведенисем тăрăх, нимĕçсем Киевра еврейсене 52,3 пин çын (арçын, хĕрарăм, ачасем) асаплантарса вĕлернĕ. (ТАСС).

Румынсен Одессăри тискерлĕхĕсем

Рейтер агентстви пĕлтернĕ тăрăх, октябрĕн 23-мĕшĕнче Румыни çарĕ Одессăра еврейсене массăллăн вĕлерсе пĕтернĕ. Еврейсене пĕр трук çавăн чухлĕ нумай вĕлерни этемлĕх историйĕнче пулман. Куракансем каланă тăрăх, 25 пин еврее—арçынсене, хĕрарăмсене, ачасене—Одесса центрĕнчи казармăна пухнă та, пулеметсенчен персе вĕлерсе пĕтернĕ. Вĕлерсе пĕтерсен, казармăна вут тивертсе янă та, вилесем пурте çунса кайнă. (ТАСС).

Ответлă редактор В. Я. ЯКОВЛЕВ

РЕДАКЦИ АДРЕСĔ: г. Чебоксары, ул. Володарского, 5, Дом печати. ТЕЛЕФОНСЕМ: редакторăн — 0—67, редактор заместителĕн — 3—27, редакци секретарĕн — 4—40, пропаганда пайĕн — 4—97, парти пурнăç пайĕн — 7—97, ялхуçалăхĕпе промышленность пайĕн — 0—83, çырусемпе рабселькорсен пайĕн — 2—30, дежурнăйăн — 6—23, «Ленин çулĕпе» журналăн — 0—85, издательство конторин—0—23.

НТ 5139

Гор. Чебоксары, типография № 1 Управления издательства и полиграфии при СНК ЧАССР, Заказ № 557. Ф. б. 53 84 п. л.